

ΕΠΙ 17 ΕΤΗ ΝΕΚΡΟΣ

Διήγημα

Ἀπέθανα πρὸ δέκα ἐπτὰ ἐτῶν. Ἄν δὲ τὸ σῶμά μου δὲν εἶνε ὅλως αἰθέριον, πράγματι ὅμως εἶμαι, ὡς νὰ μὴ ἤμην, ὡς νὰ εἶχα ἀνέτως διαπορθευθῆ διὰ τοῦ Ἀχέροντος καὶ κοιμηθῆ εἰς βάθος δέκα ποδῶν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶπω ὅτι ὀνομάζομαι, ἢ ὅτι ὀνομαζόμην Κάρολος Κόνουγκμ καὶ τὸ ἐπάγγελμά μου ἦτο Ἡπειρωτικὸς Ἀγγελιαφόρος τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργείου τῆς Α. Μεγαλειότητος. Ἐξηφανίσθη δὲ κατὰ τὸσον παράδοξον τρόπον, ὥστε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ νῦν ὑπάλληλοι τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργείου θεωροῦσιν ἔτι αὐτὸν ὡς ἀνεξήγητον μυστήριον. Εἰς μάτην ὅμως θὰ μὲ ἀναζητοῦν, διότι ἐγὼ ἔπαυσα ὑπάρχων, ἢ προσωπικότητος μου ἐχάθη κατὰ τὰ δέκα ἐπτὰ ταῦτα παρελθόντα ἔτη!

Δύνανται τινες νὰ ἐρωτήσωσι: τίς ὁ λόγος δι' ἃν ἐγενόμην ἄφαντος; πρὸς αὐτοὺς εὐθὺς θ' ἀπαντήσω, ὅτι τοῦτο ἔπραξα ἀκουσίως μου καὶ κατὰ τρόπον καθ' ὃν ὀλίγιστοι τὸ ἔπραξαν.

Τὸ κυριώτερον τῶν χρεῶν μου ἦτο νὰ φέρω ἐπισήμους ἐπιστολάς πρὸς τὰ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ κράτη, καὶ τὸσον ἀδιάκοποι ἦσαν αἱ ἀπὸ Λονδίνου εἰς Βρενδῆσιον καὶ Τεργέστην καὶ Μασσαλίαν καὶ Κωνσταντινούπολιν μεταβάσεις μου, ὥστε αἱ μακρὰ ὁδοιπορίαί μου ἐγένοντο ἐπαχθεῖς καὶ ἐπόθουν πλέον τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἡσυχίαν. Ἡ θέσις μου μὲ ὑπέβαλλεν εἰς μεγάλην εὐθύνην, διότι ἔφερον κεκρυμμένα ἀπὸ πάσης ὕψεως ἐν θύλακι περὶ τὴν ὄσφυν μου ἐσφραγισμένα δευμάτια περιέχοντα πολιτικὰ ἀπόκρυφα παντὸς εἶδους καὶ μόνον διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν πρέσβειων προσωρισμένας ἀγγελίας, αἵτινες ἂν περιήρχοντο εἰς γνόσιν τοῦ δημοσίου ἠδύναντο σπουδαίως νὰ βλάψωσι τὸ γόητρον τοῦ κράτους ἢ καὶ νὰ περιπλέξωσι ἡμᾶς εἰς πόλεμον.

Κατὰ τὸ 1871 ἡ Ἀγγλία ἠναγκάσθη νὰ μετέρχεται δεξιὰ διπλωματικὰ μέσα πρὸς τὴν νεωστὶ συσταθεῖσαν Γαλλικὴν Δημοκρατίαν, καὶ τούτου ἕνεκα κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο μετέβαινον δις καὶ τρίς ἔτι καθ' ἑβδομάδα εἰς Παρισίους. Ἀδιάλειπτοι τοιαῦτα ὁδοιπορίαί τάχιστα κατακουράζουσι καὶ τὸν μᾶλλον πεπειραμένον καὶ ἰδίᾳ ὄταν, φθάνων τις εἰς Λονδίνον τὴν πρωΐαν, τὴν νύκτα πάλιν ἐπανακάμπτῃ εἰς Παρισίους. Οἱ

γαλλικοὶ, γερμανικοὶ καὶ ἰταλικοὶ σιδηρόδρομοι εἰς ἐμὲ ἦσαν τὸσον οἰκετοὶ, ὅσον καὶ αἱ κυριώτεραι καὶ γνωστότεραι τῶν ὁδῶν τοῦ Λονδίνου. Ἀλλὰ μακρὰ τις ὁδοιπορία πρὸς τὰς πρωτεύουσας τῆς Αὐστρίας καὶ Τουρκίας μοι ἦσαν πολὺ ἀρεστότεροι ἀπὸ τὴν ἀνιαρὰν μονοτονίαν τῆς τοῦ «Δούβρου καὶ Καλαὶ ὁδοῦ», καὶ ἤρχισα μὲ τὰ σωστά μου νὰ αἰσθάνομαι ἀηδίαν πρὸς αὐτήν, καθότι εἰς τὸ διάστημα ἐνὸς μηνὸς μετέβην τριακοντάκις εἰς Παρισίους.

Νύκτα τινὰ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, ἂν καὶ καθ' ὑπερβολὴν κεκοιμηκὼς, ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσω πάλιν καὶ ἀπῆλθον διὰ τοῦ ταχυδρομικοῦ τραίνου. Πλὴν τοῦ ὅτι ἔφερον σπουδαίας ἐπιστολάς, ἐνεπιστεύθησαν προσέτι εἰς τὴν φροντίδα μου καὶ σάκκον τινὰ, ὅστις ἐγένωσκον, ὅτι περιεῖχε μέγα ποσὸν εἰς χρυσὸν καὶ εἰς τραπεζικὰ γραμμᾶτια, καὶ τὸν ὅποιον, καθ' ὃς ὁδηγίας ἔλαβον, ὤφειλον νὰ παραδώσω εἰς τὴν πρέσβυν τῆς Ἀγγλίας. Μέχρι τοῦ Δούβρου ἤμην μόνος· ἀλλ' ὅτε ἀπέβην ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας, ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρῶς καὶ ἡ βροχὴ κατήρχετο ὡς χεῖμακρος, τοῦθ' ὅπερ εἰδείκνυεν ὅτι ἐξω τοῦ λιμένος ἦτο κηκοκαίρια.

— Τὸ βαπόρι τοῦ Καλαί, εἶνε ἀπ' ἐδῶ, κύριε!

Διέβην τὴν κάθυτρον πάροδον καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀπέθισα τὸν πολύτιμον σάκκον μου εἰς θέσιν τινὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὅπου ἠδυνάμην νὰ ἐπαγρυπνῶ ἐπ' αὐτοῦ. Φθάσας εἰς Καλαὶ μάλιστα μετὰ τὸ μεσονύκτιον, εἰσῆλθον εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν ἐπιβατῶν καὶ εἰδείκνουν μέχρις οὗ αἱ εὐπρόδεκτοι λέξεις «Οἱ ἐπιβάται τῶν Παρισίων εἰς τὰς θέσεις των!» ἤχησαν μεγαλοφώνως. Ἐξεληθὼν τότε, ἐξέλεξα κενὸν τι πρῶτης θέσεως διαχωρισμᾶ, διέταξα τὸν ἄχθοφόρον νὰ καταθέσῃ ἐκεῖ μέσθ τὸν σάκκον καί, περιτυλιχθεὶς καλῶς μὲ τὸν ὁδοιπορικὸν ἐπεנדύτην μου, ἐτοποθετήθην καὶ ἐγὼ καταλλήλως, ὅπως διέλθω τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ταξιδίου.

Δὲν ἐτόλμων νὰ κοιμηθῶ, ἐν ὅσῳ τὸ ποσὸν ἐκεῖνο τοῦ χρυσοῦ ἦτο εἰς τὴν κατοχὴν μου, καὶ ὅσον καὶ ἂν ἤμην κουρασμένος κατώρθωσα καταβαλὼν μεγάλην προσπάθειαν νὰ μὲν ἔξυπνας. Ἐνδεχόμενον ἦτο πάντοτε νὰ μὲ παραφυλάττουσι καὶ νὰ μὲ ἀκολουθοῦν κλέπτει ἢ

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΣΑΔΟΒΑΣ

Κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Ἑρρίκου Σύδελ « Ἡ γένεσις τῆς Γερμανικῆς
Αὐτοκρατορίας » μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ

ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΤΗΣ ΣΑΞΩΝΙΑΣ ΜΑΪΝΙΓΓΕΝ

[Συνέχεια, 178 σελ. 82]

Διὰ τῶν συμβάντων τούτων ἡ θέσις τοῦ Βένεδεκ εἶχε γίνεαι ἀπελπιστική. Ἡ πρώτη εἰδήσις ὅτι τὸ Χλόμ εἶχε πέσει εἰς τὰς χεῖρας τῶν Πρώσων, ἐφάνη ἀπίστευτος εἰς αὐτόν, διότι κατὰ τὰς διαταγὰς του ἔπρεπε νὰ εὐρεθῆ ἐκεῖ μία ὀλόκληρος ταξιαρχία, ἡ δὲ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου κατωφέρεια νὰ καλυφθῆ ὑπὸ — κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Μολλυνάρου — νικηφόρου 4ου Σώματος. Αὐτὸς οὗτος λοιπὸν μετέβη καλπάζων πρὸς τὸ χωρίον· σφοδρὰ καθ' ὁμάδας πρῶσινα πυρὰ, διασκορπίζοντα ἐν ῥιπῇ ὄφθαλμοῦ τὸ ἐπιτελεῖόν του εἰς ὅλους τοὺς ἀνέμους, τὸν ἔπεισαν ἀρκούντως ταχέως περὶ τῆς ἀκραιβείας τῆς εἰδήσεως. Ἀπόπειράι τινες, καταλάβῃ ὅπως πάλιν τὸ ὕψωμα διὰ τῶν πλησιεστέων στρατευμάτων, ἀπέβησαν ἀκαρποῖ· ὁ ἔχθρος ἐξέτεινεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς προσόδους του· ἔφθασε τὸ ἀγγελμα ὅτι καὶ τὸ Πρόβλου ἀπολέσθη· τότε ὁ ἀρχιστατήγος κατέφυγεν εἰς τὸ τελευταῖον μέτρον, εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς μεγάλης ἐφεδρείας τοῦ στρατοῦ, βεβαίως οὐχὶ πλέον ἐπὶ σκοπῷ λαμπρῆς, γενικῆς ἐπιθέσεως, ἀλλὰ χάριν ἀποσβήσεως τοῦ ἐσγᾶτου ὀλέθρου τῶν στρατιῶν του. Ἐκ τοῦ 1ου Σώματος ἔστειλε τὴν ταξιαρχίαν Πίρετ, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Σάξωνων ἐπανακτήσῃ τὸ Πρόβλου, ἔδωκε δὲ διαταγὴν εἰς τὸ ὑπὸ τὸν Βαρδὸν Ῥάμιγγεν 6 Σώμα, μετὰ μίαν μὲν ταξιαρχίαν ν' ἀποσπάσῃ τὸ Ῥόσβεριτς ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἐχθροῦ, μετὰ τῶν ἐπιλοίπων δὲ τριῶν νὰ ἐφορμήσῃ κατ' εὐθείαν ἐπὶ τὸ Χλόμ καὶ νὰ τὸ καταλάβῃ δι' ἐφόδου.

Ἡ κίνησις αὕτη, ἂν ἤρξατο μίαν ὥραν πρότερον, θὰ ἠδύνατο νὰ δικαιωνεῖται σπουδαίως τὸν ἀγῶνα τῆς Πρωσίας, διότι, ἐνεκα τῆς ἀκατακλύστου πρὸς τὰ πρόσω ὠθήσεως τῆς πρώτης μεραρχίας τῆς Βασ. Φρουρᾶς, αἱ δυνάμεις αὐτῆς εἶχον διασκορπισθῆ ἐπὶ μακρὰς γραμμῆς· ἐν μέρει δηλονότι εὐρίσκειτο εἰς τὸ Ῥόσβεριτς, ἡ δὲ πρωτοποσία εἰς τὸ Λίπα καὶ κατὰ τὸ Λαγγενχόφ, ὥστε πρὸς ἄμυναν τοῦ Χλόμ ἀπέμειναν μόνον ὀλίγα τάγματα καὶ μερικαὶ πυροβολαρχίαι. Καὶ ἦσαν μὲν καθ' ὅδον ἐπικουρίαι ἐξ ὅλων τῶν διευθύνσεων, ἀλλ' εὐρίσκοντο πανταχοῦ ἀκόμη εἰς ἀπόστασιν ἡμισέως μίλιου, ἢ, ὡς μέρος τῆς δευτέρας μεραρχίας τῆς Φρουρᾶς, ἐμάχοντο μετὰ μίαν ταξιαρχίαν τοῦ 4ου Σώματος, ἧτις ἐκ παρεξηγήσεως εἶχε διαμεῖνει παρὰ τὸ Τσίστοδες. Φυσικῶς τῷ λόγῳ περιεκυκλώθη ταχέως καὶ μετὰ φρικτὰς μόνον ἀπολείας κατώρθωσε ν' ἀποδράσῃ.

Εἰς μάτην ὅμως ὁ γενναῖος στρατηγὸς Χίλλερ φὸν Γαίρτριγγεν ἐπὶ τῇ θέσῃ τῶν ἐκ νότου ἐκπελοῦντων αὐτὸν ἔγκων στρατοῦ ἔδλεπε περὶ ζήτην ὑποστήριξιν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος περιορίθη εἰς τὸ ἀκράδαντον θάρρος τῶν ἰδικῶν του στρατευμάτων, ὀλίγον δὲ κειρὸν μόνον πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐχθρικῆς προσβολῆς ἐφάνη ἡ ἐφεδρεία τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ Σώματος τῆς Βασ. Φρουρᾶς καὶ ἤρξατο ἐξακοντίζουσα μετὰ καταστρεπτικῆς εὐστοχίας τὰς ὀβίδας τῆς εἰς τὰ πυκνὰ τάγματα τοῦ Ῥάμιγγεν, καίτοι πάσχουσα καὶ αὐτὴ τὰ πάνθ' ἐκ τῶν πυρῶν 15 αὐστριακῶν πυροβολαρχιῶν.

Ὁ στρατηγὸς φὸν Ῥάμιγγεν εἶχεν ἀνακρίνει τὴν προσταγὴν διὰ τὴν ἐφοδὸν μετ' ἀναγωνίου ἀνυπομονησίας, διότι ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν τελευταίων συμβάντων ἡ ἀθυμία τῶν στρατευμάτων του ἤρξανεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, ἐνεκα τῆς ἐν ἀπραξίᾳ στάσεώς των. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Σώματος του ἔγινε κατόπιν μετὰ μεγάλης ζωηρότητας· πύρρατα ὅμως καταδείχθη ἡ ἔλλειψις τῆς ἐσωτερικῆς στερεότητος τοῦ τότε αὐστριακοῦ στρατοῦ. Οὐχὶ τρεῖς ταξιαρχίαι, ὅπως εἶχε διατάξει ὁ Βένεδεκ, ἀλλὰ μίαν μόνον ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ῥοσεντσβάιχ διηυθύνθη πρὸς ἄμεινον ἐπιθεσιν κατὰ τοῦ Χλόμ· αἱ δύο ἐπιλοίποι, πιθανῶς διότι ἐπυροβολήθησαν εἰς τὰ πλάγια ἐκ τοῦ Ῥόσβεριτς, ἐπέπεσαν μετὰ τῆς τετάρτης κατὰ τοῦ χωρίου τούτου, ὅπερ μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν τῶσον ὑπερόχων κατὰ τὴν ἀριθμὸν στρατευμάτων. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Ῥοσεντσβάιχ ἀνέβη ὀρηκτικῶς τὸ ὕψωμα, ὑπέστη μὲν βαρεῖας ἀπολείας, ἀλλ' ἔφθασε μέχρι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χλόμ καὶ ἤδη ἐπίστευεν ὁ Χίλλερ φὸν Γαίρτριγγεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ διατάξῃ τὴν ὑποχώρησιν· τότε ἐν τῇ τελευταίᾳ στιγμῇ ἐπέληθεν ἡ σωτηρία. Ὁ ταγματάρχης φὸν Σόμμερφελτ τοῦ 1ου Σώματος ἀφίχθη ἐλαύνων ἀπὸ ῥητήρος καὶ ἀναγγέλλων, ὅτι ἡ πρωτοποσία τοῦ Βονὺν προσεγγίζει εἰς τὸ Χλόμ. Τότε τὸ πρόσωπον τοῦ στρατηγοῦ ἐξήστραψεν ἐκ χαρᾶς. « Λοιπὸν, ἀνερώνησε, τῶρα θὰ γείνουσιν ὅλα καλά. » Μόλις εἶπε τοῦτο καὶ ἐκρῆξις αὐστριακῆς ὀβίδος τὸν ἐπλήξεν εἰς τὸ στήθος, οὗτος δὲ, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν βεβαίαν νίκην, ἀπέθανε τὸν ὠραιότατον θάνατον ἥρωος, ἀπὸ διὰ τῆς τοιμηρᾶς προσέσεώς του κατὰ τὸ Χλόμ διέπραξε μεγαλείτερον ἐτι ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, ἢ ὅσον ἄλλοτε παρὰ τὸ Βατερλώ ὁ ὠσαύτως ἡρωϊκῶς πατήρ του διὰ

τῆς κυριεύσεως τοῦ Πλανχενόα (Planchenoit).

— Τέσσαρα καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐξ τάγματα ἐκ τῆς ἀνατολικῆς Πρωσίας ἐρρίθθησαν νῦν κατὰ τοῦ μετώπου τοῦ Ῥοσεντσβάιχ, ἐνῶ στρατεύματα τῆς Βασ. Φρουρᾶς, ἐκ τοῦ Λίπα προσδραμόντα, ἐπυροβόλουν εἰς τὴν μίαν πλευρὰν τῶν Αὐστριακῶν, εἰς δὲ τὴν ἐτέραν ἡ μεραρχία τοῦ Τσάστρω ἔλαβε κατοχὴν τῶν ὄπισθεν τοῦ Νέδελιστ λόφων καὶ ἐξηκόντισεν ἐκεῖθεν τὸ πῦρ τῆς κατὰ τοῦ ἀντιπάλου. Ὁ Ῥοσεντσβάιχ ἔπρεπε νὰ υποχωρήσῃ καὶ κατεσυντρίφη ὀλόκληρος ἡ ταξιαρχία του. Εἰς μάτην ὁ Ῥάμιγγεν ἀπέσυρε τότε ἐκ τῶν καπνίζοντων λειψάνων τοῦ Ῥόσβεριτς, ὅτι ἀπέμεινεν ἐτι ἐτοιμοπόλεμος ἐκ τῶν τριῶν ἐκεῖ ταξιαρχιῶν του, ἵν' ἀνανεώτῃ τὴν ἐφοδὸν κατὰ τοῦ Χλόμ· τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε τὸ αὐτό· κατεσπυρμένη προχώρησις μετ' ἀβεβαίτου ἤδη ἐμπιστοσύνης, εἶτα ἐχθρικὸν ταχὺ πῦρ ἐξ ὅλων τῶν διευθύνσεων καὶ μετ' οὐ πολὺ δραμαία φυγὴ καὶ ἐντελής διάλυσις τῶν πειθαρχικῶν δεσμῶν. Συγκεχυμένη μάζα ἀνθρώπων, ἧτις ἀπέτελει ποτὲ τὸ θῶν Σώμα, ἀπεχώρει τρέχουσα ὀπίσω πρὸς τὸ Καινιγκραϊτς, ἵνα σώσῃ τὴν ταλαίπωρον ζωὴν ἐκ τῆς θανατηφόρου περισφίγγεως. Ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ ὁ διοικητὴς τοῦ 1ου αὐστριακοῦ Σώματος, Κόμης Γόντρεκουρ, ἐπίστευεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ τοιμηρῇ τελευταίαν ἐτι προσπάθειαν. Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Πίρετ εἶχε τέσσαρας εἰσέτι ταξιαρχίας, ὧν ὅμως τὸ θάρρος εἶχε κλονισθῆ πολὺ παρὰ τὸ Γίτσιν. Εἰς ταύτας συνηώθη ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ὡς πέμπτη ἡ ἐκ τοῦ Λαγγενχόφ ὑποχωροῦσα ταξιαρχία Κνέβελ τοῦ 10ου Σώματος, ὥστε εὐρέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν του 20,000 καὶ ἐπέκεινα ἀνδρῶν. Ἐν ἀκατανοήτῳ τυφλώσει ὠδήγησεν αὐτὰς ἐμπρὸς κατὰ τάγματα καὶ ἡμιτάγματα, εἰς τὰς πυκνὰς τάξεις τῶν ὁποίων ἀδύνατον ἦτο αἱ ἐχθρικαὶ σφαῖραι νὰ μὴ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ των. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξύ εἶχεν ἀφίχθῃ καὶ τὸ πυροβολικὸν τοῦ 1ου πρωσικοῦ Σώματος καὶ τοποθετηθῆ ἐπὶ τοῦ ὕψωματος παραπλεύρως τῶν πυροβολαρχιῶν τῆς Βασ. Φρουρᾶς· ἀποσπάσματα τῆς δευτέρας μεραρχίας τῆς ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν ἀριστεράν, 5—6 τάγματα τοῦ 6ου Σώματος εἰς τὴν δεξιάν πλευρὰν τῶν Αὐστριακῶν· οὗτοι δὲ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τοιαύτης γαλάζης σφαιρῶν, ὥστε μετὰ πάλιν 20 λεπτῶν πάντες ὤρμησαν πρὸς τὰ ὀπίσω ἐν δραμαία φυγῇ. Ἀμέσως μετὰ ταῦτα οἱ Πρῶσοι ἐπανέκτεσαν καὶ τὸ Ῥόσβεριτς. Ἐκ τῶν 20,000 ἀνδρῶν του ὁ Κόμης Γόντρεκουρ εἶχεν ἀπολέσει ἐντὸς τοῦ ὀλεθροῦ τούτου τετάρτου τῆς ὥρας 279 ἀξιωματικούς, 10,000 ἀνδρῶν καὶ 23 τηλεβόλα.

Οὐχὶ ἐπιτυχέστερον ἔληξεν ἡ προσβολὴ τῆς αὐστριακῆς ταξιαρχίας Πίρετ κατὰ τοῦ Πρόβλου, ἢ οἱ μὲν Σάξωνες ὑποστήριζαν γενναίως, τὸ δὲ

θῶν αὐστριακῶν Σώμα ἀσθενῶς μόνον. Τὸ χωρίον κατελήφθη ἐν πρώτῃ ἐφόδῳ, ἐγκατελείφθη ὅμως ἀμέσως πάλιν μετὰ φρικτῶδεις ἀπολείας, ἐνεκα τῶν πανταχοῦθεν προσορμώντων λόφων καὶ ἐσμῶν ἀκροβολιστῶν τῶν ταγμάτων τοῦ Ῥήνου καὶ τῆς Γουεστφαλίας. Συγχρόνως καὶ ἡ 16η μεραρχία τοῦ Ἐτσελ διέβη τὴν παρὰ τὸ Νέγανιτς γέφυραν καὶ ἐστάλη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἐρβαρτ κατὰ τὸ Παρδουβίτς, ἵν' ἀπορράξῃ καὶ ἐνταῦθα τὴν τελευταίαν διέξοδον.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

Η ΒΥΘΙΣΜΕΝΗ ΠΟΛΙΣ

Μέσα στῆς θάλασσαν τὰ βάθη εἶνε θαμμένη πολιτεία, γερά, σὰν τὴ στιγμὴ ποῦ ἐχάθη ἀπὸ μιὰν ἄγνωστην αἰτία.

Ὅταν τὸ κύμ' ἀπ' τὴ γαλήνη γίνεται διάφανο κρυστάλλι, καθεὶς τὴν πόλιν διακρίνει στὴ σμαραγδένια του ἀγκάλῃ.

Ναοὶ καὶ πύργοι καὶ παλάτια ὄλ' ἀπὸ μάρμαρο κτισμένα φαίνοντ' ἐκεῖ κρυσταλλωμένα κι' ὁ νοῦς θαμπώνει καὶ τὰ μάτια.

Καὶ σὰν ὄνειρου φαντασία ἀκούει ὁ ναῦτης ν' ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν πόλιν τὴ θαμμένη οὐράνια κωδωνοκρουσία.

Μὰ ὅταν σκωθῆ τὸ κύμα ὀρμητικὸ καὶ ἀφροσύμενο, στὸ σκοτεινὸ του κρούει μνήμη τὸν κόσμον αὐτὸ τὸν μαγεμένο.

Ἐστὶ ἡ ἀγάπη μου ἐχάθη, ἄχ, ἀπὸ μιὰ γνωστὴν αἰτία μέσα στοῦ στήθους μου τὰ βάθη σὰν τὴν πνιγμένη πολιτεία.

Καὶ σὰν μὲ δόξουι τοικυρία δὲν φαίνεται γραμμὴ καμμία ἀπ' τὴν εἰκόνα τὴν αἰώνια στοῦ στήθους μου τὰ καταθρόνια.

Μὰ ταῖς στιγμαῖς ποῦ ἡ γαλήνη γλυκεῖα σ' ἐμένα κατεβαίνει καὶ τὴν καρδίαν τὴν παραγμένη χαϊδεύει καὶ καταπραίνει.

Τὸτ' ἡ ἀγάπη μου ἡ θαμμένη λάμπει στὸν νοῦν μου σὰν μαγεῖα κι' ἀκούω μουσικὴν ἁγία ποῦ στέλλουν χρόνοι εὐτυχισμένοι.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΠΕΡΙ ΑΓΩΓΗΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 91]

Ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς μετριοφροσύνης, ἡ ἐντὸς τῆς οἰκογενεῖας ἀνατροφή ἔχει ἴσως τὰ μειονεκτήματά της. Ὁ ἐντὸς τῆς πατρικῆς οἰκίας ἀνατρεφόμενος παῖς δὲν ὑπόκειται εἰς συναγωνισμόν. Μὴ ἔχων νὰ συγκριθῇ οὔτε πρὸς καλλιτέρους, οὔτε πρὸς χειροτέρους του, κινδυνεύει νὰ ἐξαπατηθῇ εὐκολώτερον ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ ἀξίαν του. Ἡ ἐντὸς τοῦ σχολείου σύγκρισις καὶ σύγκρουσις πρὸς τοὺς ὁμηλικίους του ἀποτελεῖ ἀντιφάρμακον τῆς νόσου τοῦ αὐτοθαυμασμοῦ. Ἐχει τὰ κατὰ τοῦ σχολείου, ἀλλ' ἔρχεται, καὶ πρέπει νὰ ἔλθῃ, μετὰ τὴν οἰκογενεῖαν. Αἱ πρώται ἐντυπώσεις λαμβάνονται ἐντὸς τῆς οἰκογενεῖας. Ἐὰν αὗται δὲν εἶναι ἀγαθὰ, δύσκολον, δὲν λέγω ἀδύνατον, ἀλλὰ δύσκολον τὸ νὰ τὰς μετατρέψῃ τὸ σχολεῖον.

Προορισμὸς τοῦ σχολείου δὲν εἶναι ἡ ἀναπλήρωσις τῆς οἰκογενεῖας. Ἴσως ὑπῆρξαν διδάσκαλοι δυνηθέντες νὰ ἐνσταλαξῶσιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ ἀρχὰς ἀγαθὰς, ἀλλὰ τοῦτο σπάνιον καὶ τυχαῖον. Τοῦ διδασκάλου ἡ ἀποστολὴ περιορίζεται εἰς τὸ ν' ἀναπτύξῃ, διορθώσῃ καὶ ἀνυψώσῃ τὸν ἐντὸς τῆς οἰκογενεῖας μορφωθέντα ἤδη χαρακτῆρα τοῦ παιδός, εἶναι δὲ καὶ τοῦτο πολὺ. Δύναται ὅμως καὶ νὰ προξενήσῃ κακὸν ἀντὶ καλοῦ τὸ σχολεῖον. Διὰ τοῦ κακοῦ παραδείγματος, διὰ τῆς παιδαγωγικῆς ἀδεξιότητος, διὰ τῆς βαναυσότητος ἢ τῆς ἀμελείας τοῦ διδασκάλου, διὰ τῆς μὴ προλήψεως ἐπιβλαβῶν ἐπιδράσεων μεταξὺ συμμαθητῶν ἀνίσου ἠθικῆς μορφώσεως, δύναται νὰ διαστραφῇ ἢ εὐπλαστοῦ εἰσέτι ψυχὴ τοῦ νέου. Διὰ τοῦτο προτοῦ τὸ τέκνον παραδοθῆ ἐκ τῆς οἰκογενεῖας εἰς τὸ σχολεῖον, ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχὴ περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ διδασκάλου, εἰς τὸν ὅποιον ἀνατίθεται ἡ ἐξαιρουμένη τοῦ ἔργου τῶν γονέων. «Ὁφείλομεν», λέγει καὶ πάλιν ὁ Πλούταρχος, «ὀφείλομεν νὰ ζητῶμεν διὰ τὰ τέκνα μας διδασκάλους, τῶν ὁποίων καὶ ὁ βίος εἶναι ἀδιάβλητος καὶ οἱ τρόποι ἀνεπίληπτοι, ἐξέχοντες δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐμπειρίαν. Διότι πηγὴ καὶ ρίζα τῆς κλοκαγγαθίας εἶναι ἡ καλὴ παιδεία. Καθὼς οἱ γεωργοὶ παραθέτουν τοὺς γάρβους εἰς τὰ φυτὰ, οὕτω καὶ οἱ χρηστοὶ διδάσκαλοι παραπληγνύουσιν ἐπιμελῶς εἰς τοὺς νέους τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς παρααινέσεις διὰ νὰ βλαστῶσιν ὀρθὰ τὰ ἔθνη των. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τινῶν πατέρων, οἳ ὅσοι προτοῦ δοκιμάσωσι τοὺς μέλλοντας νὰ διδάξωσιν, εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ἐξ ἀπειρίας ἢ καὶ ἐξ ἰδιοτελείας, ἐγχειρίζουν τὰ τέκνα των εἰς ἀνθρώπους ἀδούλους καὶ ἀναξίους».

Ἄς ἐλπίζωμεν, ὅτι πατέρες τοιοῦτοι δὲν

ὑπάρχουν παρ' ἡμῖν. Εἴθε οὔτε διδάσκαλοι νὰ ὑπάρχωσιν ὅμοιοι πρὸς ὅσους περιγράφει ὁ Πλούταρχος. Τοῦ διδασκάλου ἡ εὐθύνη εἶναι πανταχοῦ μεγάλη, ἀλλὰ μεγαλειτέρα ἐστὶ παρ' ἡμῖν, ἐν ὅσῳ οἱ πατέρες, ἐξαιρουμένοι, νὰ συγγένοι τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν ἀγωγήν, περιμένον τὰ πάντα ἐκ τοῦ σχολείου. Εἶναι ἴσως ὑπερβολικὴ ἡ ἀξίωσις τοῦ νὰ ἔχωσιν οἱ διδάσκαλοι προσόντα, τὰ ὅποια οἱ πατέρες δὲν ἔχουν, ἴσως εἶναι ἄδικον νὰ τοὺς θέλωμεν ἀπληλαγγμένους ὅσον ἐλαττωμάτων ἀπεδώκαμεν εἰς τὴν μεταβατικὴν τοῦ ἔθνους ἐν γένει κατάστασιν. Ἄλλ' ἐξ ἄλλου, ἀφοῦ ἀναλαμβάνουσιν τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἀναδέχονται τὴν εὐθύνην τῆς παιδαγωγίας, οἱ διδάσκαλοι ὀφείλουσιν αὐτοὶ πρώτοι νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς ὅ,τι ἐθεωρήσαμεν ἤδη ὡς καθήκον τῶν γονέων· ὀφείλουσιν νὰ ἐπιμεληθῶσιν τὴν ἰδίαν ἀνατροφήν των, διορθώμενοι καὶ βελτιούμενοι καθ' ἑκάστην. Καὶ οἱ γονεῖς δὲ ὀφείλουσιν νὰ ἔρχονται ἐπίκουροι εἰς τοὺς διδασκάλους, ἀνυψοῦντες ἐν ὄψει τῶν παίδων τὸ κύριον των διὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς συμπεριφορᾶς των, διὰ τῆς ἀποδιδόμενης εἰς τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὸ ἄτομόν των τιμῆς καὶ διὰ τῆς μὴ ἀναμίξεως εἰς τὰ τοῦ σχολείου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ σαλευθῇ τὸ σέβας τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον. Παραπονοῦνται οἱ διδάσκαλοι ἐνίοτε διὰ τὴν ἐπιβλαβῆ τῶν οἰκογενεϊῶν ἐπίδρασιν, τὴν ἐξουδετεροῦσαν τὰ κατὰ μαθήματα τοῦ σχολείου. Ἴσως τὰ μαθήματα ταῦτα δὲν εἶναι πάντοτε τόσο κατὰ ὅσον τὰ νομίζουσιν. Ἀλλὰ παραλείποντες τὰ ἄλλα, πῶς νὰ μὴ καταδικάσωμεν τὴν ἀνάμιξιν καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν γονέων χάριν προδιδασμιῶν παρ' ἀξίαν; Πῶς ἀρὰ γε εὐρίσκονται γονεῖς ἀγαπῶντες τὰ τέκνα των καὶ μὴ ἐννοοῦντες πόση βλάβη γίνεται οὕτω πρὸς τὸν ἐπίζητον τὴν εἰς τὰ τέκνα των ἀπονομήν τιμῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἀξιοῦσιν; Πῶς ὑπόθαλψιν τῆς ματαιότητος, πρὸς διαστορῆν τοῦ χαρακτῆρος των!

ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους τὸ σχολεῖον δὲν ὀφείλει, βλάπτει. Ἄλλ' ἂς περιορισθῶμεν ὁμιλοῦντες καὶ περὶ οἰκογενεϊῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος δίδονται εἰς τὰ τέκνα αἱ βέλτεσις τῆς ἠθικῆς των μορφώσεως, καὶ περὶ σχολείων, ὅπου αἱ πρωτοφυτευθεῖσαι ἀγαθὰ ἀρχαὶ ἢ ἀναπτυχθῶσιν ἐπὶ μάλλον καὶ ἢ ριζώσωσι. Τὸ τοιοῦτο σχολεῖον εἶναι ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς ἐντὸς τοῦ οἴκου δεθείσης πρώτης ἀγωγῆς. Σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς εἶναι ἡ προπαρασκευὴ τῶν τέκνων διὰ τὸν μετέπειτα βίον. Ὁ δὲ βίος τί ἄλλο εἶναι ἢ ἀπαυστος ἐνεργεῖα καὶ πάλη διαρκῆς; Ἐὰν θέλωμεν νὰ προγυμνάσωμεν τὰ τέκνα μας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διέλθωσιν ἀνδρικῶς καὶ γενναίως τὰς ἠθικὰς καὶ φυσικὰς δοκιμασίας τῆς ζωῆς καὶ νὰ μὴ καταβληθῶσιν εὐκόλως εἰς τὴν πάλην, πιθανώτερον εἶναι τὸ νὰ ἐπι-

τύχωμεν τοῦτο διὰ τοῦ σχολείου ἢ ἐντὸς μόνης τῆς πατρικῆς οἰκίας. Ἐντὸς αὐτῆς περιβάλλει τὸ τέκνον στοργὴν μητρικὴν ὡς προτείχισμα κατὰ πάσης ἐπαφῆς δυσχερέστου. Εἰς τὸ σχολεῖον ὁ νέος θὰ μάθῃ νὰ ἐπαναπαύηται εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις, ἐκ δὲ τῆς ἀμίλλης πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἀνωτέρους πειθαρχίας θὰ ἐννοήσῃ κατὰ πρότον, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι πάλη, ὅτι ἄνευ κόπων καὶ θυσιῶν δὲν ἀποκτάται ἡ νίκη, ὅτι ἐὰν ἔχωμεν δικαιοῦματα ἔχομεν καὶ καθήκοντα, καὶ ὅτι τὰ δεύτερα ὑπερτεροῦν τῶν πρώτων. Τὸ σχολεῖον εἶναι κόσμος μικρὸς παρασκευάζων ἡμᾶς διὰ τὸν μέγαν. Ἐντὸς αὐτοῦ (ὁ λόγος περὶ κ α λ ο ὁ σχολείου πάντοτε) ὁ χαρακτῆρς διαμορφοῦται ἐπὶ τὴν ἀνδρικώτερον, τοῦτο δὲ σπανίως καὶ δυσκόλως ἐπιτυγχάνεται ἐν τῷ μίῳ τῆς οἰκογενεϊακῆς τρυφερότητος.

Ἄλλ' οὔτε τρυφερότητος, οὔτε πάλιν αὐστηρότητος ὑπερβολὴ ὀφείλει. Ἄπαιτεῖται μέτρον καὶ εἰς τὴν μὴν καὶ εἰς τὴν δε, ἐκ μέρους καὶ γονέων καὶ διδασκάλων. Ἄπαιτεῖται πρὸ πάντων δικαιοσύνη ἢ ἀδικος τιμωρία βλάπτει ὅσον καὶ αἱ ἄκαιοι θωπεῖται. Ἀνάγκη ὁ τιμωρὸν νὰ μὴ λησμονῇ ποτέ, ὅτι σκοπὸς τῆς ποινῆς εἶναι ἡ διορθώσις καὶ βελτιώσις τοῦ τιμωρουμένου καὶ ὅτι ματαιοπονεῖ ἐὰν δὲν κατορθώσῃ νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν συνείδησιν τοῦ παιδός. Ἡ συνείδησις εἶναι ὁ ἀληθὴς τιμωρὸς παντὸς πταισματος, ὁμιλεῖ δὲ ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' ἡ παιδικὴ ἀντίληψις δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἐξήγησιν τῆς κυρίας φωνῆς τῆς. Διὰ τῆς ἀρωγῆς τῶν γονέων ἢ τοῦ διδασκάλου, θὰ δυνήθῃ ὁ παῖς ν' ἀκούσῃ εὐκρινέστερον τὴν ἐσωτερικὴν ἐκείνου φωνὴν τὴν λέγουσαν, ὅτι ἔσφαλε, ὅτι παρέβη τὸ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους καθήκον, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο εἶναι ἄξιος τιμωρίας. Τότε θὰ παραδεχθῇ τὴν ἐπιβαλλομένην ποινὴν ὡς δικαίαν, ὡς πρέπουσαν, θὰ ἐννοήσῃ δὲ ὅτι τιμωρεῖται ὅπως διορθωθῇ, — ἐξ ἀγάπης, ὅχι ἐξ ἐκδικήσεως ἢ κακίας. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ὀφείλει ὁ τιμωρὸν νὰ μένη κύριος ἑαυτοῦ, παιδεύων ἀπαθῶς, φιλοστόργως, ἄνευ ὀργῆς, ἄνευ κραυγῶν, ἀπειλῶν καὶ ὕβρεων, — ἀδυσώπητος, ἀλλὰ καὶ ἀμερόληπτος, ὡς ἀληθὴς δικαστής.

Ὅποια ἡ ποινὴ, τοιαύτη καὶ ἡ ἀμοιβὴ δικαία καὶ μεμετρομένη. Ὁ σκοπὸς τῆς ματαιοῦται, ἐὰν συνεπιφέρει τὴν ἔπαρσιν τοῦ ἀμειβομένου. Αἱ σχολικαὶ βραβεύσεις ἔχουν ἰδίως τοῦτο τὸ κακόν, ὅτι ἐξαιροῦν τὴν διανοητικὴν πρόοδον, σκιαζοῦσαι συχνάκις τὴν ἠθικὴν ὑπεροχὴν. Πρέπει νὰ μάθωσιν οἱ παῖδες ἡμῶν καὶ νὰ ἐννοήσωσιν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀξία εἶναι ὑπερτέρα τῆς διανοητικῆς. Ὅτε ὁ πατήρ τοῦ Tom Brown... (αἱ «Σχολικαὶ ἀναμνήσεις τοῦ Tom Brown» εἶναι ἐν τῶν προσφιλεστέρων ἀναμνησμάτων τῆς ἀγγλικῆς νεολαίας. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο συγκεφαλαιῶνται πρακτικῶς πῶς ἡ θεωρία

τῆς ἀγγλικῆς ἀγωγῆς, ἀποβλεπούσης τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος, διὰ τῆς συγχρόνου ἀναπτύξεως τοῦ νοῦ καὶ τοῦ σώματος), ὅτε λοιπὸν ὁ πατήρ τοῦ Tom Brown καληνυκτικῶς τὸν υἱὸν του τὴν παραμονὴν τοῦ πρώτου χωρισμοῦ των, «Γιέ μου, λέγει, εἰς τὸ σχολεῖον ὅπου πηγαίνεις κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου, θὰ ἴδῃς καὶ θὰ ἀκούσῃς καὶ θὰ δοκιμάσῃς πολλά, τὰ ὅποια δὲν περιμένεις, οὔτε φαντάζεσαι. Ἄλλὰ μὴ φοβοῦ. Λέγε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, ἔσο χρηστός καὶ γενναῖος, μὴ προσέχῃς καὶ μὴ ἐπαναλαχιδάνης ὅσα δὲν θὰ ἐπιθύμεις νὰ ἀκούσῃς ἢ μὴτηρ σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου, καὶ τότε οὔτε σὺ θὰ ἐπανέλθῃς ποτὲ μετ' ἐντροπὴν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, οὔτε ἡμεῖς ποτὲ θὰ τὸ ἔχωμεν ὡς ἐντροπὴν νὰ σοῦ ἀνοίξωμεν τὰς ἀγκύλας μας.»

Ἐαὐτά, ἐξαιρουμένη ὁ συγγραφεὺς, δὲν τὰ εἶπεν αὐτοσχεδίως ὁ γέρον. Εἶχε σκοπεθῆ ἐπὶ πολὺ τί νὰ εἴπῃ. Αἱ δὲ σκέψεις του συνοψίζομεναι ἦσαν περίπου αἱ ἐξῆς: Νὰ τὸν συμβουλεύσω νὰ λέγῃ τὴν προσευχὴν του καὶ νὰ ἔχη τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ; — Ἄλλ' ἐὰν ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ὀφείλῃσαν τὰ διδάγματα καὶ τὸ παράδειγμα τῆς μητρός του, δὲν θὰ χρησιμεύσῃ ἡ κιδικὴ μου παραίνεσις. Νὰ ὑποδείξω τοὺς πειρασμούς, τοὺς ὁποίους χρωσται ν' ἀποφύγῃ; — Δὲν θὰ με ἐννοήσῃ, καὶ ἴσως βλάβῃ μάλλον ἀντὶ τοῦ νὰ ὀφελῆσω. — Νὰ τὸν προτρέψω εἰς τὸ νὰ μελετᾷ καὶ νὰ εἴπω, ὅτι τὸν στέλλομεν νὰ μάθῃ γράμματα. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν τὸν στέλλω εἰς τὸ σχολεῖον διὰ τοῦτο, τοῦλάχιστον ὅχι πρὸ πάντων διὰ τοῦτο. Ὅλιγον με μέλλει διὰ μετοχὰς καὶ ἀπκρέμματα καὶ τὴν μητέρα του ἄλλο τόσο τὴν μέλλει νὰ εἰπῇ. Διὰ τί λοιπὸν τὸν στέλλομεν εἰς τὸ σχολεῖον; Ἐν μέρει, διότι τὸ ἤθελε καὶ ὁ πατήρ. Ἀλλὰ τὸ κατ' ἐμὲ, ἡ κυρία ἐπιθυμία μου εἶναι νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ σχολεῖον φιλαλήθης, γενναῖος, χρηστός, χρήσιμος, καθὼς πρέπει ἄνθρωπος καὶ καλὸς Χριστιανός. Ταῦτα ἐσκέφθη ὁ πατήρ τοῦ Tom Brown καὶ ταῦτα ἠθέλησε νὰ ἐκφράσῃ καληνυκτικῶς τὸν υἱὸν του.»

Ἀπλάθῃ, ὁ Tom Brown ἐστελλε τὸν υἱὸν του εἰς τὸ σχολεῖον μάλλον διὰ νὰ μορφωθῇ ὁ χαρακτῆρς του, ἢ διὰ νὰ μάθῃ πολλὰ γράμματα. Τὸ πρῶτον δὲν ἀποκλείει τὸ δεύτερον. Κατ' ἀρχὴν ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἀγωγή συμβαδίζουσιν εἰς τὸ ἀγγλικὸν σχολεῖον, αἱ δὲ σωματικαὶ ἀσκήσεις, αἱ τόσο συντελεστικαὶ πρὸς μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος, ἔχουν ἐντὸς αὐτοῦ σημασίαν ὅσην καὶ τὰ μαθήματα. Τὸ αὐτὸ σύστημα εἶχον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες: «εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν», κατὰ τὴν ῥητὴν τοῦ Κλεοδόλου. Ἐκ τῶν νεωτέρων ἔθνων οἱ Ἄγγλοι κατ' ἐξοχὴν ἐφήρμοσαν τὸ σύστημα τοῦτο, ὅλα δὲ τὰ ἔθνη καταγίνονται σήμερον εἰς ἀπομίμησιν των, Ἄλλ'

εἰς μόνην τὴν Ἀγγλίαν, ὡς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, οἱ ἀγῶνες τῶν νέων ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Ἄνδρες, γυναῖκες, πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας, ἐνδιαφέρονται εἰς τὰ κατ' αὐτούς. Ὁ κατ' ἔτος τελοῦμενος ἀγὼν λεμβοδρομίας, μεταξύ τῶν δύο μεγάλων τῆς Ἀγγλίας Πανεπιστημίων, λαμβάνει διαστάσεις μεγάλης πατριωτικῆς ἐορτῆς. Αἱ ὄχθαι τοῦ ποταμοῦ καλύπτονται ὑπὸ μυριάδων θεατῶν, ἕκαστος δ' αὐτῶν φέρει ἐν τῶν διακρινόντων τὰς δύο σχολὰς χρωμάτων, πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν συμπαιθῶν του. Μετὰ τοῦ αὐτοῦ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦνται τὰ διάφορα παίγνια, τῶν ὁποίων ἡ σφαῖρα εἶναι τὸ ὄργανον. Ἐν γένει δὲ ὁ καθημερινὸς βίος τῶν Ἀγγλῶν μαρτυρεῖ ὁποῖαν σημασίαν ἀποδίδουν εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Αἱ ἐφημερίδες των πᾶσαι, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν sport ἢ ἄλλην εἰδικωτέραν, περιέχουν καθ' ἑκάστην στήλην εἰδήσεων ἀκαταλήπτων εἰς τοὺς ξένους, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἀναγινώσκονται ὑπὸ πολλῶν μετὰ μεγαλειότητος ἐνίοτε προσοχῆς, ἢ ὅσα ἄλλα νέα περιέχει τὸ φύλλον.

Ἴσως εἶπη τις ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐκεῖ ὑπερβαίνει τὰ ὅρια, ὅτι αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις ἀπορροποῦν εἰς τὰ σχολεῖα τὴν νοῦν καὶ τὸν καιρὸν τῶν νέων, πρὸς ζημίαν τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἄλλ' ὅμως ἡ Ἀγγλία οὐδενὸς ἔθνους ὑπολείπεται κατὰ τὴν διανοητικὴν πρόοδον. Τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν τῆς δὲν ὀφείλει εἰς μόνην τὴν ἐμπορικὴν ἢ τὴν βιομηχανικὴν ἐπίδοσίν της. Εἰς ὅλα τὰ στάδια ἐδρεψαν στεφάνους τὰ τέκνα της, εἰς τὰ γράμματα, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ γῆς καὶ ἐπὶ θαλάσσης πολέμους.

Ἄλλὰ καὶ ἂν οἱ Ἀγγλοὶ φροντίζουν καθ' ὑπερβολὴν περὶ σωματικῆς, ἔχομεν ἡμεῖς τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων μας οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζον πῶς εἰς πάντα νὰ ἐφαρμόζωσι τὸ μὴ δὲν ἄγα ν. «Τὰ τε γὰρ ὑπερβάλλοντα καὶ τὰ ἐλλείποντα γυμνάσια φθαίρει τὴν ἰσχύϊν» εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. Ὑπὸ τοιαύτους ὄρους ἄς εἰσάξωμεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὰ σχολεῖα τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, ρυθμίζοντες τὸ πρόγραμμα τῆς ἐθνικῆς ἀγωγῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρητόν: «Εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν». Ὁμοῦ καὶ τὰ δύο! Ἡ εὐρωστία τοῦ σώματος ἀντανκαλᾶται εἰς τὴν εὐρωστίαν τῆς ψυχῆς ὁ ἔχων τὰ στέφρα ἀκμαίη φέρει τὴν κερκὴν ὑψηλά. Ἀλλὰ, ταῦτοχρόνως διὰ τῶν σωματικῶν ἀγῶνων ἀποκτώνται καὶ ἄλλα προσόντα πολύτιμα. Ἀγωνιζόμενος πρὸς ἰσοπάλους ὁ νέος μανθάνει νὰ φέρῃ τὴν νίκην μετριωρῶν καὶ τὴν ἥτταν ἀξιοπρεπῶς, μανθάνει τιμῶν τοὺς ἄλλους νὰ σέβηται ἐαυτόν ἢ δὲ ψευδοφιλοτιμία, ἢ πηγὴ τοσοῦτων κακῶν, ἐκρίζουται διὰ τῆς τριβῆς εἰς συναγωνισμούς, τῶν ὁποίων ἀπαραίτητοι ὄροι εἶναι ἡ εὐ-

θύτης, ἡ εὐλικρίνεια ἢ φιλαλήθεια, καὶ ἡ δικαιοσύνη. Ταῦτα πάντα περιλαμβάνονται εἰς τὴν ὠραίαν ἀγγλικὴν λέξιν Fairplay, ἡ ὁποία ἐκ τῶν παιδικῶν παιγνίων ἐφηρμόσθη εἰς ὀλόκληρον τὸν βίον. «Fairplay» κατὰ γράμμα σημαίνει τὸ παίξειν μετ' εὐθύτητος, ἄνευ δόλου ἢ ἀπάτης. Ἀπόδειξιν τῆς δικαιοσύνης τῶν παιδικῶν ἐντυπώσεων παρέχει αὐτῇ αὐτῇ ἡ χρῆσις τῆς λέξεως, με ὅλας τὰς σημασίας, τὰς ὁποίας ἀπηριθμησα. Καθὼς ἔμαθε νὰ παίξῃ ὁ Ἀγγλος, οὕτω ἐξακολουθεῖ καὶ ἀνδρωθεὶς νὰ διάγῃ. Δὲν ἐγγυῶμαι ποσῶς ὅτι πάντες ἐκεῖ ἐξέρχονται τοῦ σχολείου ὅπως ὁ πατήρ τοῦ Tom Brown ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ ὁ υἱὸς του· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος ἐσκέπτετο οὕτω σκέπτονται οἱ γονεῖς ἐν γένει εἰς τὴν πατρίδα του καὶ τὸ αὐτὸ ἐπιθυμοῦν καὶ ἐπιδιώκουν διὰ τὰ τέκνα των: τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος.

Ἀπέφυγα, ὡς βλέπετε, νὰ θίξω τὸ ζήτημα καθ' ἑαυτὸ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Δὲν ἔπεται ὅμως, ὅτι παραγνωρίζω τὴν ἐπίδρασιν τῶν γραμμάτων εἰς τὴν ἠθικὴν διάπλασιν τοῦ παιδός. Ἡ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου διδομένη διεύθυνσις εἰς τὰς μελέτας του, ἡ ἐξήγησις ὅχι μόνον τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐννοιῶν τοῦ συγγραφέως, ἡ ἐκλογή τῶν συγγραφέων, ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μέσα ὅχι ἐκπαιδεύσεως μόνον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἀγωγῆς. Τὸν πρὸς τοῦτο τρόπον ὑποδεικνύει ὁ κ. Ἰωάννης Πανταζίδης εἰς τὸ σύγγραμμά του «Περὶ Γυμνασιακῆς παιδαγωγίας». Τὸ ἀξιόλογον ἔργον τοῦ πεπειραμένου καθηγητοῦ εὐχομαι ν' ἀναγνωσθῇ καὶ μελετηθῇ ὑπὸ παντὸς διδασκάλου καὶ παντὸς γονεῶς. Εἰς αὐτὸ ἐξετάζονται πολλὰ καὶ ποικίλα ζητήματα σπουδαία. Ἡμεῖς ἐδῶ ἀπασχολοῦμεν τὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς μορφώσεως τοῦ χαρακτῆρος. Περὶ τούτου καὶ μόνου ἠθέλησα νὰ σὰς ὁμιλήσω, οὐδὲν εἰπὼν νέον καὶ ἄγνωστον εἰς ὑμᾶς, ἰδίως τοὺς ἔχοντας τέκνα καὶ σκεπτομένους περὶ ἀγωγῆς, ὅχι μόνον καθόσον τὸ πρᾶγμα συνέχεται μετὰ τῶν γενικῶν συμπερῶντων τοῦ γένους, ἀλλὰ καὶ ὡς γονεῖς κηδόμενοι ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος τῶν τέκνων ὑμῶν. Ἡ μέλλουσα εὐτυχία ἢ δυστυχία των δὲν ἐξαρτᾶται ἐξ ὑμῶν, οὔτε ἐξασφαλίζεται ἡ εὐδαιμονία των διὰ τῶν φροντίδων, ὅπως προσπορίσθη εἰς αὐτὰ ὕλικὴν εὐημερίαν. Ὁ πατρικὸς πλοῦτος δὲν ἀποτελεῖ τὴν καλλιτέραν τῶν τέκνων κληρονομίαν. Εὐεργετήσατέ τα μορφοῦντες τὸν χαρακτῆρα των, ἐνσπεύροντες εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν ἐξὶν τῆς χρηστότητος καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος, προσητομάσατε αὐτὰ, διὰ καλῆς καὶ πεφωτισμένης ἀγωγῆς, εἰς τρόπον ὥστε καὶ τὴν εὐτυχίαν νὰ φέρωσι σωρῶνως καὶ τὴν δυστυχίαν γενναίως. Ἴδου πῶς θὰ ἐκτελέσητε τὸ πρὸς αὐτὰ καθήκον. Ἴδου πῶς θὰ συντελέσητε εἰς ἀνύψωσιν τῆς γενεᾶς, ἡ ὁποία θὰ διαδεχθῇ τὴν ἰδικὴν μας.

Η ΛΥΓΕΡΗ
Εἰκὼν φὸν Μπλάας

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ

Συνέχεια και τέλος: ίδε σ. 88.

Γ'.

Διατί η γλυκεία έκφρασις δυσνόητον φυσιογνωμικώς αποτυπώται επί του προσώπου των γυναικῶν. — Η εταστική ή σταθμική έκφρασις. Εικόνα 12. — Έκφρασις αλαζονίας. Εικόνα 13. — Τύπος Έλληνας λογιῶν επικριτοῦ. Εικόνα 14. — Συμπέρασμα 1ον: Η μιμική έκφρασις τῶν αἰσθημάτων ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς ἐπιδράσεσιν τοῦ αἰσθητηρίου ὀργάνου εἰς τὰς ἐντυπώσεις αὐτοῦ. — Συμπέρασμα 2ον: Η συκνή καταστολή τῆς μιμικῆς έκφράσεως ἐξασθενεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ αἰσθηματος. — Τὰ κελεύσματα τῆς ἐπιστήμης.

Ίσως ὁμως δὲν θὰ ἦτο, φρονούμεν, λίαν τολμηρὸν ἂν παρερούμεν, ὅτι ὁ ἀσπασμὸς καὶ ἡ εἰς τὰ χεῖλη διδομένη διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην έκφρασις δὲν προέκυψεν ἐκ τῆς τάσεως μόνον πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ αἰσθητηρίου τῆς ἀρῆς, ἀλλὰ ταυτόχρονον καὶ τοῦ ὀργάνου τῆς γέσεως, διότι συχνάκις ἡ προβολὴ τῶν χειλέων ἐκτελεῖται κατὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὀργάνου τῆς γέσεως, ὡς π. χ. ὅταν θέλῃ τις νὰ ἔχῃ λίαν σαφὴ ἰδέαν τῆς οὐσίας φαγητοῦ τινος ἢ ποτοῦ, ὅπερ πρόκειται νὰ κρίνῃ καὶ νὰ γνωμοδοτήσῃ περὶ τοῦ ποιοῦ αὐτοῦ ἀκριθέστερον. Ἐπίσης: ἐκ μικρᾶς ἡλικίας τὸ νεογνὸν διὰ νὰ θελάσῃ προβάλλει ὡς εἰς φίλημα τὰ χεῖλη καὶ αἰσθάνεται ἐν τοιοῦτῳ σχηματισμῷ τοῦ στόματος ἐντονώτερον τὴν γευστικὴν χυμὴν τοῦ γάλακτος, διότι οὕτω στενοῦται πλεῖστον τὸ στόμα, ἡ δὲ ἐπαφὴ τῆς γλώσσης μετὰ τοῦ οὐρανίσκου εἰς πλεῖστα σημεία γίνεται καὶ ἐπομένως ἡ αἴσθησις τῆς γέσεως καθίσταται ζωηροτέρα. Οὐδόλως λοιπὸν ἀπίθων, ὅτι αὐταὶ αἰ συχνάκις ἐκ μικρᾶς ἡλικίας γινόμενα κινήσεις ἢ σχηματισμοὶ τοῦ στόματος, αἰ μετὰ τῶν εὐαρέστων ἐντυπώσεων τοῦ αἰσθητηρίου τῆς γέσεως καὶ ἀκριθῶς ἕνεκα τούτων συμβαίνουσαι, συνεδέθησαν ἀναποσπάτως μετ' αὐτῶν καὶ ἐγένοντο πλέον συμφύτως ἢ κληρονομικῶς ἔξαι, αἵτινες ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐκτελοῦνται ἀσυνειδήτως δυνάμει τῆς ἀρχῆς τοῦ συνδυασμοῦ καὶ εἰς ἄλλας ἀναλόγους τῆ εὐαρέστου γέσεως εὐαρέστους ἠθικὰς πλέον ἐντυπώσεις. Ὡστε δ' αἰσούμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ ἀσπασμὸς ἔχει τὴν ἀρχὴν τοῦ μάλ- λον εἰς τὸ αἰσθητήριον τῆς γέσεως ἢ τῆς ἀρῆς, ἢ τοῦλάχιστον καὶ εἰς ἀμφότερα ἄλλως τε καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των τὰ χεῖλη εὐρίσκονται ἀκριθῶς εἰς τὰ ὅσα μετὰ τῆς ἀπτικής καὶ γευστικῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος καὶ μετέχουσιν ἐξ ἴσου σχεδὸν ἀμφοτέρων τῶν λειτουργιῶν τῶν ὀργάνων τούτων.

Ἡ γλυκεία έκφρασις τοῦ προσώπου (εἰκ. 11) εἶνε ἡ μιμικὴ έκφρασις τῶν εὐαρέστων συναισθημάτων ἢ εὐαρέστων ψυχικῶν διαθέσεων. Ἐπειδὴ

ὁμως ἐν τῷ βίῳ σπανιώτερον εὐρίσκεται τις ἐν διαρκεί μακρῆ καὶ εὐαρέστῳ ψυχικῇ καταστάσει καὶ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχει νὰ ἐκδηλῶσὶ διὰ τῆς ἀνωτέρου έκφράσεως τοῦ προσώπου τὴν τοιαύτην του κατάστασιν, τὸνκντίον δὲ συχνότερον ἐκτελεῖται ἡ τῆς σιγῆς έκφρασις διὰ τὸ συχνότερον τῶν πικριῶν καὶ ἀπογοητεύσεων καὶ σκυθρωπῶν μεριμνῶν τοῦ καθημερινοῦ βίου· διὰ τοῦτο ἡ γλυκεία έκφρασις τῆς εἰκ. 11 σπανίως ἀποτυπώται φυσιογνωμικῶς ἐν τῷ προσώπῳ. Συχνότερον παρατηρεῖται ἡ φυσιογνωμία αὐτῆ παρὰ ταῖς γυναιξίν, αἵτινες, ὡς τὰ παῖδιά, εἰς ἐπιπολαίαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ παιγνίδια καὶ ἐγερσιγέλωτας καὶ διασκεδαστικὰς ἀπασχολήσεις ἐν τῷ βίῳ ἐπιιδιδόμενα, ἢ πρὸς ἐξάσκησιν ἔντεχον τῆς συμφύτου γυναικείας φιλαρεσκείας, συχνάκις ἐκουσίως τὴν ἱλαρὰν φυσιογνωμίαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν προσδίδουσαι, πρὸς πλεῖστον ἀνάδειξιν τῆς χάριτος αὐτῶν, ἀποκτῶσι τέλος φυσιογνωμικῶς ἐν μονίμῳ σχεδὸν ἀποτυπώσει τὴν ἀνωτέρω τῆς εἰκ. 11 φιλομειδῆ ἢ γλυκείαν έκφρασιν. Ἄν δὲ τυχὸν αὐτῆ ὑπάρχῃ παρ' ἀνδρῶν, πρέπει νὰ εἴσθε βέβαιοι, λέγει ὁ Piderit, ὅτι ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν ταῖς συνομιλίαις του συχνότατα θὰ μεταχειρίζεται τὴν λέξιν γλυκεία· θὰ ὁμιλῇ περὶ γλυκείας μουσικῆς, περὶ γλυκῶν ἀνθρώπων, περὶ γλυκῶν ἐρώτων, περὶ γλυκείας θαλάσσης, καὶ περὶ πόνων ἀκόμα γλυκίων!

Ἐξετάσωμεν νῦν καὶ ἄλλην τινὰ έκφρασιν τοῦ προσώπου ὡς ἀρετηρίαν καὶ πηγὴν ἔχουσιν πάλιν τὸ αἰσθητήριον τῆς γέσεως. Αὕτη εἶνε ἡ εταστικὴ ἢ σταθμιστικὴ έκφρασις (trait scrutateur), ἧς ὡς τέλειος τύπος δύνεται νὰ ληφθῇ

(Εἰκόνα 12)

Ἐκφρασις ἐταστικὴ ἢ σταθμιστικὴ μετ' ἐγκαρσίον ρυτίδων ἐπὶ τοῦ μετώπου (trait scrutateur).

ἡ έκφρασις, ἡ διδομένη εἰς τὸ πρόσωπον ὑπὸ πραγματογνώμονος ἀνθρώπου δοκιμάζοντος τὴν ποιότητα οἴνου ἢ ἄλλων γευστικῶν οὐσιῶν. Κατὰ τὴν γευστικὴν ταύτην δοκιμὴν τὰ χεῖλη προβάλλουσιν ὡς ῥύγχος διὰ τῆς συστολῆς τῶν περιφερικῶν μυϊκῶν ἰνῶν τοῦ κυκλωτεροῦ; ἢ σφιγκτήρος

τοῦ στόματος μῦος. Μετὰ τὸν τοιοῦτον σχηματισμὸν τῶν χειλέων ὁ πραγματογνώμων ἀφίνει νὰ διαλισθήσῃ τὸ δοκιμαζόμενον ποτὸν ἡρέμικα καὶ μετὰ προσοχῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γλώσσης εἰς τρόπον, ὥστε ἡ ἐκ τῆς γέσεως ἐντύπωσις νὰ γείνη ζωηροτέρα καὶ μακροχρονιωτέρα καὶ δοθῇ οὕτω αἰσθῆς πρὸς κρίσιν. Ἡ εἰκόνα 12 ἐκφράζει ἄνθρωπον ἐξετάζοντα μετὰ προσοχῆς γευστικὸν τι ἀντικείμενον· αἱ ἐγκαρσῖαι ἐπὶ τοῦ μετώπου ρυτίδες ἐπικυρῶνσι καὶ ἀναδεικνύουσι σαφέστερον τὴν σημασίαν τῆς ἀρχικῆς έκφράσεως, δηλοῦσαι τὴν ἐν ἐαυτῷ συγκέντρωσιν τοῦ ἀτόμου πρὸς ἀσφαλεστέραν ἐξέτασιν τοῦ κρινόμενου ἀντικειμένου. Ἐχουσι δέ, ὡς φρονούμεν, τὴν σημασίαν ταύτην αἱ ἐγκαρσῖαι τοῦ μετώπου ρυτίδες, διότι διὰ νὰ σχηματισθῶσι πρέπει νὰ συσταλῇ ὁ μετωπικὸς μῦς, ὅστις παρασύρει καὶ τὸν κυκλωτερὸν ἢ σφιγκτήρα τῶν βλεφάρων μῦν ὑψοῖ πρὸς τὰ ἄνω τὸ περὶ τοῦς ὀφθαλμοὺς δέρμα καὶ ὑποδοθεῖ οὕτω τὴν διάνοξιν τῶν ὀφθαλμῶν, ἧτις κυρίως γίνεται διὰ τοῦ βλεφαρικοῦ μῦος, τοῦ ὑψούντος τὰ βλέφαρα καὶ συχνάκις ταυτόχρονον συνενεργούντος μετὰ τοῦ προηγούμενου μῦος· ὁ ὀφθαλμὸς λοιπὸν ἀνοίγεται ὥστε διὰ νὰ παρατηρήσῃ καλλίτερον τὸ ἐξεταζόμενον ἀντικείμενον, διὰ τὰ προσέξῃ. Τὸ ἀντικείμενον πολλάκις εἶνε νοητὸν ἢ καὶ ἀφηρημένον πᾶγμα, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀρχῆς τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀναλόγων ψυχολογικῶν καταστάσεων ἀκουσίως πάλιν ἐκτελοῦνται αἱ αὐταὶ περισταὶ ἄλλως νῦν κινήσεις τοῦ μετώπου καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ, οἷκι μετὰ σκοποῦ καὶ ὠφελείας ἐκτελοῦνται, ὅτε πράγματι εἶνε παρὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ ἀντικείμενον. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αἱ ρυτίδες αἱ ἐγκαρσῖαι τοῦ μετώπου, καθὼ σχηματίζονται συχνάκις ἐν ταῖς περιστάσεσι καθ' ἃς τὸ ἄτομον διανοίγει πλεῖστον τοῦς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ παρατηρήσῃ καλλίον ὑπαρκτὸν τι ἀντικείμενον, ἧτοι ἐν ταῖς πράξεσι τῆς προσοχῆς ἢ προσηλώσεως κέκτηνται τὴν σημασίαν τῆς προσηλώσεως, καὶ σκέψεως. Συνδυαζομένης τῆς έκφράσεως ταύτης τοῦ μετώπου μετὰ τῆς ἐταστικῆς ἢ σταθμιστικῆς έκφράσεως τοῦ στυμῶτος, ἡ ὅλη φυσιογνωμία δεικνύει εἰς ἐντονώτερον βαθμὸν τὴν εἰκόνα ἀνθρώπου ἐξετάζοντος προσεκτικῶς πᾶγμα τι, ἀντικείμενον ἢ ἰδέαν. Ἀρετηρία λοιπὸν καὶ ταύτης τῆς έκφράσεως εἶνε τὰ αἰσθητήρια τῆς γέσεως καὶ ὄρασις, τὰ ὅποια διὰ νὰ λάβωσιν ἐντύπωσιν τινα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου θέτουσιν εἰς κίνησιν τοῦς περὶ αὐτὰ μῦς· αἱ δὲ κινήσεις αὐτῶν εἶνε χαρακτηριστικαὶ καὶ ἀποτελοῦσι τῆς διαφόρου ἐκάστοτε έκφράσεως.

Ἡ αὕτη ὁμως ἐταστικὴ ἢ σταθμιστικὴ έκφρασις σχηματίζεται δυνάμει τῆς ἀρχῆς τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀναλόγων ψυχολογικῶν καταστάσεων καὶ ὅταν πρὸβῃται, οὐχὶ πλέον περὶ ἀντικειμένου ὑποπίπτοντος εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς γέσεως, ἀλλὰ

περὶ οἰουδήποτε ἄλλου ἀντικειμένου, προσώπου, πράγματος ἢ ἰδέας, τὴν ἀξίαν τῶν ὁπίων προτίθεται τις νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ ἐπενέγκῃ τὴν κρίσιν περὶ αὐτοῦ. Ὁ μέλλον νὰ κρίνῃ τὴν ἀξίαν π. χ. ἔργου τῆς ζωγραφικῆς, ὁ ἱατρός ὁ προτιθέμενος νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ σφυγμοῦ, ὃν ἐπισταμένως ἐξετάζει, ὁ δικαστής, ὅστις σταθμίζει τὴν ἀξίαν τῆς καταθέσεως τῶν μαρτύρων δίκης τινός, ὁ ἔμπορος, ὅστις πρὸκειται νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῆς παραδοχῆς ἢ ἀποστροφῆς ἐμπορικῆς τινος προτάσεως, ὁ καθηγητὴς ὁ σταθμίζων τὴν ἀξίαν τῶν ἐκτιθεμένων ἰδεῶν ὑπὸ τοῦ ἐξεταζομένου μαθητοῦ κλπ. πάντες αἰσθάνονται ἐν ἐαυτοῖς αἰσθητὰ τι τάσεως πρὸς προβολὴν τῶν χειλέων κατὰ τὸ προδιαγραφέν σχῆμα, ὥστε ἐπρόκειτο νὰ δοκιμάσωσι γευστικὸν τι σῶμα, ἢ καὶ πράγματι ἀσυνειδήτως προβάλλουσι τὰ χεῖλη οὕτω, καὶ μάλιστα τοσούτω εὐγερέστερον συμβαίνει ἡ κίνησις αὕτη, ὅσω νομίζει τις ἐαυτὸν, ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς, ἀρμοδιώτερον καὶ ἱκανώτερον νὰ ἐπιφέρῃ κρίσεις καὶ νὰ γνωμοδοτήσῃ περὶ τῆς ἀξίας οἰουδήποτε πιαγματος.

Ὅταν δὲ θεωρήσῃ τις ἐαυτὸν ἱκανὸν καὶ ἄξιον νὰ ἐπενέγκῃ γνώμην περὶ πράγματος ἢ θέματος ἢ περὶ προσώπων προσκαλούμενος παρ' ἄλλων,

(Εἰκόνα 13)

Ἐκφρασις ἐταστικὴ ἢ υπεροπτικὴ.

ἢ ὅταν ἀπ' ἐαυτοῦ μετ' αὐτοπεποιθήσεώς τινος τίθενται εἰς θέσιν κριτοῦ καὶ οἰνεῖ δικαστοῦ, ὅστις πρόκειται νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης τοῦ κρινόμενου πράγματος, φυσικῶς τότε γεννᾶται ἐν ἐαυτῷ αἰσθητὰ τι ὑπεροχῆς, τάσις πρὸς υπερτίμησιν τῆς ἀτομικῆς του ἀξίας, διότι ὁ κριτὴς ἢ δικαστὴς εὐρίσκεται πάντοτε εἰς ὑψηλοτέραν θέσιν ἀπὸ τὸν δικαζόμενον· τὸ συναίσθημα δὲ τοῦτο δὲν κείται μακρὰν τοῦ συναισθηματος τῆς ἀλαζονίας καὶ ὑπεροψίας· ἐντείνον ἢ ἐταστικὴ ἢ σταθμιστικὴ έκφρασις ἐνέχει ταῦτοχρονοῦς καὶ τι τὸ ἀλαζονικὸν καὶ ὑπερήφανον, καὶ ἐπομένως ἐκφράζει καὶ ὑπεροπτικὴν ἢ καὶ σαρκαστικὴν περιφρόνησιν πρὸς τὸ ἀντικείμενον ἢ τὸ πρόσωπον, ἐὰν τυχὸν, ἐννοεῖται, νὰ κρίνῃ τοῦτο,

δυσμενῶς, ὡσεὶ νὰ ἐγένετο αὐτὸ καὶ νὰ τὸ θεώρει ἀπορριπτόν. Ἡ εἰκὼν 13 δεικνύει φυσιογνωμὴν ἀνθρώπου δοκιμάζοντος γευστικὴν τινα οὐσίαν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ σταθμίζοντος ἐν ἡρέμῳ αἰσθήματι ὑπεροχῆς καὶ ἀλαζονίας καὶ ἐν αὐτοπεποιθήσει τὴν ἀξίαν ἄλλου ἀνθρώπου ἢ ἔργου τινος. Ἐὰν δὲ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐκφράσει προστεθῶσι καὶ αἱ κἀθετοὶ ρυτίδες τοῦ μετώπου, αἱ σχηματιζόμεναι διὰ τῆς συσπάσεως τῶν ὀφθαλμῶν ὡς καὶ τὸ ὄξύ βλέμμα, τοῦτέστι τὰ σημεῖα τῆς δυσμενοῦς διαθέσεως τοῦ ἀτόμου, ὡς δεικνύει ἡ εἰκὼν 14, τότε ἡ ὅλη φυσιογνωμία ἐκφράζει εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὴν τὴν ὑπεροφίαν καὶ τὴν περιφρόνησιν, αἵτινες προμηνύουσιν ἤδη ὡς ἐκ τῆς ἐντάσεως αὐτῶν, ὅτι τὸ ἄτομον καὶ μέχρις ἐπιθέσεως εἶνε ἕτοιμον νὰ προδῆ, ἤτοι μέχρις ἐνεργοῦ ἀντιδράσεως εἰς τὴν λίαν δυσμενῆ ἐντύπωσιν, ἣν ἔσχειν ἐκ τοῦ κρινομένου πράγματος ἢ προσώπου ὑπὸ τῆς ψυχολογικῆς, οὕτως εἰπεῖν, γείσεως αὐτοῦ.

(Εἰκὼν 14)
Τύπος Ἑλλήνος λογίου ἐπικριτοῦ.

Ὁ Piderit λέγει, ὅτι ἡ σταθμιστικὴ ἐκφρασις ἀποτυπῶται μονίμως ἐπὶ τοῦ προσώπου διὰ τῆς συχνῆς καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπαναλήψεως αὐτῆς καὶ καθίσταται οὕτω φυσιογνωμονικὸν χαρακτηριστικόν, διὸ καὶ οὐχὶ σπανίως ἀπαντᾷ τις αὐτὴν εἰς τοὺς πραγματογνώμονας τῶν ποτῶν ὡς καὶ εἰς τοὺς λαϊμάργους· ὡσαύτως δὲ, λέγει, καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἔχοντας μεγάλην ιδέαν περὶ αὐτῶν, τοὺς ὑπερτιμῶντας τὴν ιδίαν αὐτῶν ἀτομικὴν ἀξίαν καὶ νομίζοντας ἀσμένως ἑαυτοὺς προωρισμένους ὡς κρῖνους καὶ πρὸ πάντων ἐπικρίνουσι τὰς ιδέας καὶ τὰς πράξεις τῶν ἄλλων· διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα ἄτομα λαμβάνουσιν ὕψος σπουδαῖον ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ εἶνε λίαν εὐχαριστημένα ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ τῶν.

Ἐν τῇ οἰκτρῇ καὶ ἀξιοθηρῇ ἀνατροπῇ τῶν ὄρων τῆς συντάξεως καὶ ὀργανώσεως τοῦ βίου τῆς ἡμετέρας ἐν Ἑλλάδι κοινωνίας, ἔνθα οἱ πλεῖστοι βαδίζουσι διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ σκέπτονται

διὰ τῶν πτερῶν, ἔνθα οἱ λαχνοπόδιαι νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἀρμοδίους καὶ ἱκανοὺς νὰ ὁμιλῶσι καὶ νὰ κρίνωσι περὶ ἀρχιτεκτονικῆς, οἱ ἀρχιτέκτονες περὶ λαχνοποδικῆς, οἱ χημικοὶ περὶ κλήρου, οἱ δὲ κληρικοὶ περὶ χημείας, οἱ πολιτικοὶ καὶ πολιτευόμενοι περὶ πατριδος καὶ τιμιότητος, οἱ κκοῦργοι καὶ οἱ οὐχ ἥττον τοιοῦτοι ὑποστηρίζοντες αὐτοὺς συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι ἢ πολιτικοὶ φίλοι καὶ συχνάκις οἱ ἀνακρίται καὶ δικασταὶ περὶ τιμῆς καὶ συνειδήσεως καὶ δικαιοσύνης, οἱ λεγόμενοι Ἀττικιστὰι περὶ γλώσσης καὶ περὶ ὕψους γλώσσης, ἔνθα τέλος οἱ ὀλιγωτέραν ἀρμοδιότητα καὶ ὀλιγώτερα δικαιώματα ἔχοντες ὡς ἐκ τοῦ ἠθικοῦ καὶ διανοητικοῦ αὐτῶν ποιοῦ νὰ ὁμιλῶσι, νὰ κρίνωσι, καὶ πρὸ πάντων νὰ ἐπικρίνωσι θέματα ἢ πρόσωπα καὶ πράγματα ζῆνα πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀνώτερα τῶν δυνάμεόν των, ἐπιλαμβάνονται αὐτῶν ἐτάζοντες καὶ σταθμίζοντες μετὰ κουφότητος φρενῶν ἀντάξιας τοῦ γελοιοῦδος συναισθήματος τῆς ὑπερτιμῆσεως τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἀξίας, ἐν τοιαύτῃ γῶρᾳ, λέγομεν, ἐπρεπὲν ἀνὰ πᾶν βῆμα νὰ ἀντικρίζωμεν φυσιογνωμίας, οἷας δεικνύουσιν αἱ ἀνωτέρω εἰκόνες 12, 13 καὶ 14, καὶ πρὸ πάντων ἡ τελευταία, διότι σπανίως παρ' ἡμῶν ἢ ἐπικρίσις γίνεται ἐν ἡρεμίᾳ καὶ ἀπαθείᾳ, σχεδὸν δὲ πάντοτε τούναντιον μετ' ὀργῆς, τριγμοῦ καὶ βρυγμοῦ ὀδόντων, χυδαίων λέξεων καὶ βαναυσολογίας καὶ μετὰ διαθέσεων ἐπιθέσεως διὰ τῶν πυγμῶν καὶ ἀπειλητικῶν ἀποκαλύψεων τῶν κυνοδόντων, ἰδίως ὅταν πρόκειται περὶ ἐπικρίσεως ἐπιστημονικῶν ἢ φιλολογικῶν ἔργων (ὄρα καὶ ἐν τῇ Ἀθηνῇ τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρίας» ἀπάντησιν ἀττικιστοῦ πρὸς Βερνερδάκη, καὶ λάβε ἀνὰ χεῖρας οἰανδήποτε δῆθεν ἐπικρίσιν ἐπιστημονικῶν τινος ἔργου).

Ἄλλ' ὁ Piderit λέγει, ὅτι διὰ νὰ ἀποτυπωθῇ ἐπὶ τοῦ προσώπου ὠρισμένη τις φυσιογνωμία, ἢ ἐταστικὴ ἢ σταθμιστικὴ π. χ. ἐκφρασις, ἀπαιτεῖται μακρὸς χρόνος καὶ ὑπὸ τῶν ὄρων συχνῆς ἐπαναλήψεως αὐτῆς· ἐπομένως εἶνε κίνδυνος μὴ μετὰ τινὰ ἀκρίβη χρόνον, ἔστω καὶ μετὰ μίαν γενεάν, οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων προσλάβουσιν, οἷμοι! μονίμως πλέον τοὺς καὶ ἤδη συχνάκις ἀπαντῶντας φυσιογνωμονικοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀνωτέρω εἰκόνων, πρὸ πάντων δὲ οἱ λεγόμενοι λόγοι καὶ ἐπιστήμονες τοὺς οὐχὶ βεβαίως εὐχαρίστους χαρακτῆρας τῆς εἰκόνος 14, διότι αὐτοὶ κυρίως μετ' ἀγριότητος καὶ ἀκρατήτου ὀργῆς ἐπικρίνουσι καὶ σταθμίζουσι τὰ ἔργα τῶν ἄλλων, καί-τοι οὐχὶ σπανίως καὶ νῦν ἤδη ἀπαντᾷ τις παρ' αὐτοῖς ἀρετὰ σαφῶς ὑποστετυπωμένους ἐν τῷ προσώπῳ τοὺς φυσιογνωμονικοὺς τούτους χαρακτῆρας, οἵτινες θὰ κατασταθῶσιν βεβαίως μόνιμοι καὶ σαφέστεροι μετὰ μίαν γενεάν, ὡς δεικνύει ἡ εἰκὼν 14.

Ἐπάρχουσι καὶ πλεῖστοι ἄλλαι ἐκφράσεις

τοῦ προσώπου καὶ μιμικαὶ κινήσεις τοῦ σώματος, αἵτινες, δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι κατ' ἄν τρόπον ἐξεθήκαμεν, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ ἀφαιρητῆρα καὶ ἡ πηγὴ τῆς γενέσεως καίται ἐν ταῖς ἐντυπώσεσι τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων καὶ ταῖς ταύταις ἀκολουθούσας ἀντιδράσεις, αἵτινες ἐκδηλοῦνται διὰ τῶν μυϊκῶν κινήσεων, ἤτοι τῶν ἐκφράσεων, πρὸς τὰ ἐκτός. Ἄλλ' ἀρκεσθῶμεν ἐν ταῦθα εἰς τὰς ἤδη περιγραφείσας καὶ ἐρμηνευθείσας κατὰ τὰς ἀρχάς, ἃς ἀνωτέρω ἐξεθήκαμεν, ἐξ ὧν σαφῶς, νομίζομεν, καταφαίνεται ὅτι πλεῖστοι ὄσαι μιμικαὶ ἐκφράσεις τῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου ἔλκουσι τὴν καταγωγὴν αὐτῶν ἐκ τῶν ἐντυπώσεων τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων καὶ τῶν ἀντιδράσεων εἰς ταύτας διὰ τοῦ μυϊκοῦ περὶ αὐτὰ συστήματος, αἵτινες ἀντιδράσεις ἀποτελοῦσι τὰς μιμικὰς ἐκφράσεις.

Ὅποια φεῦ! ταπεινὴ καταγωγὴ διὰ τὰς εὐγενεστέρας καὶ σημαντικώτερας ἐκφράσεις τοῦ προσώπου, αἵτινες διερμηνεύουσι διὰ τῶν ἀπειρῶν καὶ ἀξιοθαυμάτως ἀνεπαισθητῶν ἀποχρώσεων αὐτῶν τὰ ἰδανικώτερα καὶ τρυφερώτερα ἢ τὰ βικιώτερα καὶ τρικυμιώδη τῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, τὰ καλλύνοντα καὶ ἐξοραζίζοντα ἢ τὰ ἀσχημίζοντα καὶ παραμορφῶντα τὸ πρόσωπον, τὰ καθιστάντα αὐτὸ ἀπειλητικόν, ἐπιβλητικόν, φρικώδες ἢ χαρίεν καὶ συμπάθες καὶ ἀξιολάτρευτον, καὶ ταῦτα πάντα δι' ἐλαφροῦς συστολῆς ἐνός ἢ μικροῦ ἀριθμοῦ λεπτοφυῶν μυῶν! Ἄλλὰ τί ἐν τῇ τάξει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων δὲν ἔχει ἀπλὴν καὶ ταπεινὴν καταγωγὴν! Ἐν τῇ κοινωνικῇ τάξει, οἱ βασιλεῖς καὶ τὰ ἐξέχοντα γένη καὶ οἱ διακεκριμένοι νόες ἔλκουσι τὴν καταγωγὴν τῶν ἐξ ἀσχημάτων καὶ ταπεινῶν ἀνθρώπων· ἐν τῇ ἠθικῇ τάξει τῶν πραγμάτων, ὁ πατριωτισμὸς π. χ. ἐν τέλει ἀνάγεται εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ πεπτικοῦ σώματος πολυαριθμοῦ ὁμάδος ἀνθρώπων· τὰ εὐγενέστατα αἰσθήματα πρὸς τὸν πλησίον ἀρχικῶς ἐπήγασαν ἐκ τοῦ ἐγωῖσμου καὶ τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Οὐδεὶς δὲ ἀποστρέφεται δύο γλυκεῖς καὶ τακεροῦς ὀρθαλοῦς καὶ κορᾶλλον μικρὸν στόμα, διότι τὰ συστατικὰ αὐτῶν ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν συνήθων στοιχείων, τὰ ὅποια ἀπαντῶσιν εἰς τὸ ποῦτον τυχὸν φαγητὸν τραπέζης ἀναγόμενα ἐν τέλει εἰς ἄνθρακα, ὕδρογόνον, γλωριούχον νάτριον, ἀνθρακικὸν κάλιον κ.τ.λ. Ἡ φύσις διδάσκει καὶ ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ θαυμάζῃ ἢ νὰ στέρογῃ τὸ εἶναι τῶν πραγμάτων καὶ οὐχὶ τὸ παρεῖναι τοῦ εἶναι.

Ἡ ἐπιστήμη, ἀναλύουσα τὰ φαινόμενα καὶ ἀνευρίσκουσα τὰ χίτια τῶν ἀποτελεσμάτων κατ' οὐδὲν μείοι τὸν θαυμασμὸν ἢ τὴν προσήλωσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ φαινόμενικόν, εἰς τὸ εἶναι· ἢ πραγματικότητος εἶνε φαινομενικόν, ὑπάρχει ὡς φαίνεται, ἀλλὰ δὲν εἶνε ὡς φαίνεται· ὁ ἄνθρωπος ζῇ ἐν τῇ ἀπάτῃ ταύτῃ, ἐν τῇ illusion, ἐν

τῇ συνθέσει τῶν πραγμάτων, μὴ ἐπηρεαζόμενός ἐκ τῆς ἀναλύσεως αὐτῶν. Ἐὰν εἶνε ὀρθὴ ἡ ιδέα τοῦ Βίργωβ, ὅτι ἡ μεγάλη ἠθικὴ ἀξία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐγκραται ἐν τῇ ἐκζητήσει τῆς ἀληθείας ἐν τοῖς γεγονόσι τοῦ κόσμου, καὶ ἐπομένως ἐν τῇ ἐκ ταύτης ἐξαγωγῇ τοῦ ὑπερ τῆς ἀνθρωπότητος ὠφελίμου, καὶ ἐκ τῆς σπουδῆς τῆς ἐκφράσεως δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ ὠφέλιμον. Διότι εἶνε γνωστὸν ὅτι, ὅταν συμπάσχωμεν βλέποντες τὴν μιμικὴν ἐκφρασιν ἄλλου ὄντος, ἢ συμπάθειά αὐτῆ εὐρίσκεται ἐν εὐθείᾳ λόγῳ πρὸς τὴν εὐκολίαν, μεθ' ἧς δυνάμεθα νὰ ἀναπαραγάωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν μιμικὴν ἐκφρασιν, ἢ ἀντελήφθημεν ἀλλ' ἢ ἐκφρασις εἶνε ἀναποσπάτως συνδεδεμένη ἢ συνδεδυασμένη ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μετὰ τῆς ανταποκρινόμενης εἰς αὐτὴν συγκινήσεως, διὸ καὶ συγκινούμεθα βαθέως καὶ θαυμάζομεν ἐτι τοὺς ἀρίστους ἠθοποιούς, ὅταν οὗτοι ὅσον οἶδον τὴν πιστῶς διερμηνεύουσι τὴν ιδέαν καὶ τὸ αἶσθημα διὰ τῆς μιμικῆς· διὰ ταύτης κυρίως συγκινούμεθα, καθότι ἀποδίδεται διὰ τῆς μιμικῆς πιστῶς ὑπὸ τοῦ καλοῦ ἠθοποιοῦ τὸ αἶσθημα ὡς νὰ ἦτο πραγματικόν, καὶ ἐπομένως κατ' ἀνάγκην διεγείρει καὶ τὴν ἀνάλογον καὶ ἀναποσπάτως μετ' αὐτῆς συνδεδυασμένην συγκίνησιν ἐνῷ ὁ κακὸς ἠθοποιός, καίτοι διὰ τοῦ λόγου ἐκφράζει τὴν αὐτὴν ιδέαν καὶ τὸ αὐτὸ αἶσθημα, οἶον καὶ ὁ ἀριστοτέχνης, ἐν τούτοις δὲν συγκινεῖ, διότι λείπει ἢ εἶνε ἀτελής ἢ μιμικῆ, ἢ τις καθὼ ἀτελής διεγείρει ἀτελῶς τὰ αἰσθήματα, ἢτοι δὲν συγκινεῖ. Ἀξιοθαύμαστος εἶνε ὁ ζωγράφος, ὁ γλύπτης καὶ λέγεται καλλιτέχνης, διότι κατορθοῖ πιστῶς νὰ μιμηθῇ τὴν φύσιν· οὕτω καὶ ὁ ἠθοποιός εἶνε καλλιτέχνης, ὅταν πιστῶς ἀπομιμηθῇ τὴν μιμικὴν ἐκφρασιν, εἴτε τοῦ προσώπου, εἴτε τῆς στάσεως καὶ τῶν κινήσεων τοῦ σώματος ἀνθρώπου ἀληθῶς πάσχοντος. Μετὰ μεγαλειότερας ἀπαθείας καὶ ψυχρότητος φρονεῖ τὸ παιδίον καὶ ὁ ἀνὴρ ἐντομόν τι ἢ τὸ πτηνόν, διότι πρὸς ἡμᾶς ἢ μιμικὴ ἐκφρασις τοῦ ἐντόμου εἶνε ἀκαταληπτοτέρα ἢ τοῦ πτηνοῦ, καὶ τούτου δὲ ἀκαταληπτοτέρα ἢ τοῦ κυνός, διὸ καὶ συμπονοῦμεν πλείυτερον τὸν τυραννόμενον κύνα ἢ καὶ ἄλλο ζῶον, ὅπερ κέκτηται πλουσιωτέραν μιμικὴν ἐκφρασιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἀφ' ἐτέρου τὸ ὄργανον τοῦ συνδυσμοῦ τούτου τοῦ αἰσθήματος μετὰ τῆς μιμικῆς, ὁ ἐγκεφαλός, ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ καταστῆλῃ τὴν ἐκδηλωσιν τῆς μιμικῆς ἐκφράσεως, ἐὰν συχνάκις ἐξασκηθῇ ἢ κατασταλτικῇ αὐτῇ ιδιότητι αὐτοῦ, τότε ἐξασθενεῖ ἢ μνημη τῶν κινήσεων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, δι' ὧν ἐκδηλοῦται πρὸς τὰ ἐκτός ἢ μιμικὴ ἐκφρασις, καὶ ἐπομένως σὺν τῷ χρόνῳ κατ' ἀνάγκην ἐξασθενεῖ καὶ αἱ μετὰ ταύτης ἀρρήκτως συνδεδυασμένα συγκινήσεις ἢ τὰ αἰσθήματα. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε ψυχρότης καὶ ἀπάθεια τοῦ ἀτόμου, ἀναληγσία καὶ

..... Ἀπέθανε τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα ἐν Βιέννῃ ὁ διάσημος ἀρχιτέκτων Θεόφιλος Χάνσεν ἄγων τὸ 78 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὁ Χάνσεν ἦτο Δανὸς τὴν καταγωγὴν καὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν Κοπεγχάγη. Εἰκοσιπενταετῆς τὴν ἡλικίαν ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου καὶ ἐγένετο καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου. Κατὰ σχέδια αὐτοῦ τότε ἐκτίσθησαν τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, ἡ Ἀγγλικὴ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ νῦν ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἀπὸ τοῦ 1846 ἐγκατεστάθη ἐν Βιέννῃ, ὅπου καὶ ἐσχεδιάσας διάφορα κτίρια. Κατὰ δὲ τὸ 1850 ἐξέπότησε τὸ σχέδιον τῆς Σινιάς Ἀκαδημίας, κατὰ τὸ 1883 τὸ τοῦ νέου Κοινοβουλίου τῆς Βιέννης. Ἀδελφὸς τοῦ Θεοφίλου εἶνε ὁ Χριστιανὸς Χάνσεν, ὁ φιλοτεχνήσας τὸ σχέδιον τοῦ Ἀθηναίου Πανεπιστημίου.

..... Ὁ κ. Τάκκερμαν, ἄλλοτε πρέσβυς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐν Ἀθήναις, ἀπηύθυνε πρὸς τὴν ἐν Λονδίῳ ἐκδοδομένην ἐφημερίδα Daily Graphic ἐπιστολὴν εὐλόγητος συνηγοροῦσαν ὑπὲρ τῆς ἀποδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν μαρμάρων. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη καταλήγει ὡς ἑξῆς: «Ὁ Ἀγγλος πρεσβευτὴς (ὁ Ἑλγίνος) εὐρὲ τινὰς τῶν μετωπίων κειμήλιας κατὰ γῆς, δὲν ἠδυνήθη δ' ἐντελὸς ν' ἀνίστη εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ νὰ τὰς μεταφέρει ἁπάσας εἰς Ἀγγλίαν. Τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν ἔλαθεν ἀνευ δυσκολίας ἐπὶ ἀνταλλάγματι ἐκ τῶν συνήθων, ἀλλ' ὅμως, ὡς λέγεται, ἡ ἄδεια περιοριζέτο διὰ μόνὰ τὰ ἀποσπαθέντα ἐκ τοῦ ναοῦ τεμῆχι καὶ τὰ κειμένα ἐπὶ γῆς. Καθ' ὑπερβολὴν τῆς ἀδείας ἐσύλησε τὸν ναόν, ἀφαιρέσας πολλὰς τῶν μετωπίων καὶ τὰ κοσμοῦντά τὸ ἅγιωμα γλυπτὰ ἔργα. Ἀλλ' ὁ λόρδος Ἑλγίνος κοιμᾶται ἤδη εἰς τὸν τάφον τοῦ ἀκίνητος, ὡς τὰ δικαιοῦντα τὸ ὄνομά του μάρμαρα. Τὴν σήμερον ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν τὴν Κυβέρνησιν, τὴν πληρώσασαν τὰ συμφωνηθέντα θηναῖα καὶ τὴν κατέγουσαν τὰ πληρωθέντα ἔργα τέχνης. Παρ' εἰκοσιπέντε περίπου ἔτων ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐξήτησε τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' ἡ δοθεῖσα διπλωματικὴ ἀπόκρισις ἦτο, ὅτι ἡ βρετανικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐθεώρει τὴν Ἑλλάδα ὡς δικαιοῦμένην νὰ τῇ ἀπευθῆναι τοιαύτην αἴτησιν. Ἠδύνατο τοιαύτη ἀπάντησις νὰ δοθῇ εἰς θυγατέρα ζητοῦσαν νὰ τῇ ἀποδοθῶσι τὰ κληρονομικὰ τῆς κειμήλια, τὰ κειμήλια δὲ ὅσων ἡ ἀποθανούσα μήτηρ τῆς, ὅτε ἔζη ὠραία καὶ νέα, ἐστόλιζε τὸν λαμῶν τῆς καὶ τοὺς βραχιόνας τῆς; Καλλήτερα τῆς τοιαύτης διπλωματικῆς ὑπεκφυγῆς ἤθελεν εἶναι ἀπάντησις κατὰ τὸ τῆς Γραφῆς: Τῶ ἔχοντι δοθῆσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀφαιρηθήσεται ἀπ' αὐτοῦ καὶ δοθήσεται τῶ ἔχοντι».

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΧΑΡΤΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ἐάν ἡσὸ ζωογράφος τι θὰ εἰ ζωοφύει;
 Εἰς τί συνίσταται ἡ γενναϊότης τῆς γυναικός;
 Τὸν παρῶδον ἢ τὴν κόλασιν;
 Ποῖα ἀξιώσεις εἶνε αἱ διαρκέστεραι;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ἐρ. Ἐν καὶ ἐν πόσα κήνον;
 Ἀπ. Εἰς τὴν ἀριμακρικὴν δύο· εἰς τὸν ἔρωτα ἐν εἰς τὴν ἀπιστίαν τρία... ἢ καὶ περισσότερα.
 Κορυθαλά.

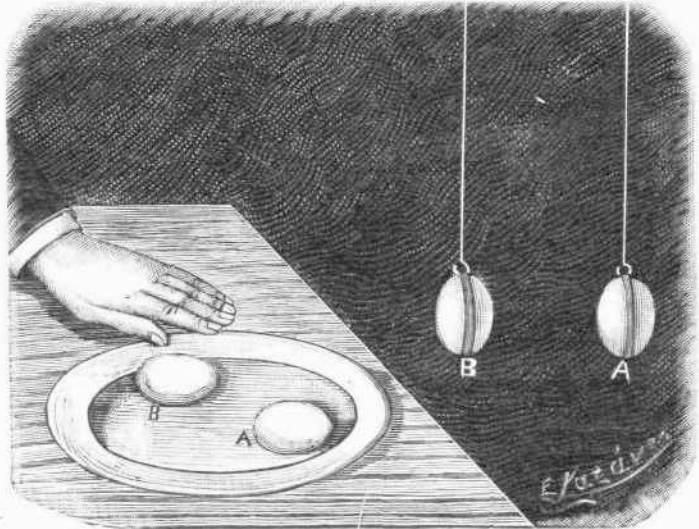
Ἐρ. Διὰ τί αἱ ἔξυπνοι γυναικες ἀγαποῦν τὸν ὕπνον;
 Ἀπ. Διὰ νὰ ὄνειρευῶνται τοὺς ἔξυπνους ἄνδρας.
 Ἐλένη.

Ἐρ. Τι ἐστιν ἐπιτοχία;
 Ἀπ. Ἡ εὐάρεστος μετάβασις ἀπὸ τῆς ἐλπίδος εἰς τὴν ἀνίμνησιν. *Δέλτα.*
 Ἐρ. Τι κήνεις μετ' τὸν πειρασμὸν;
 Ἀπ. Δανάποτάσσομαι. *Γωνή.*
 Ἐρ. Τι μισαί περισσότερον ἢ γυνή;
 Ἀπ. Πιστεῖω πῶς μισαί τὸ πᾶν καὶ τοὺς ἀγγέλους ἴσως.
 Ἄλλ' ἴσως, ἴσως ἄγνωσται καὶ τί καλεῖται μίσος. *Σάρρα.*
 Ἐρ. Τι μισαί περισσότερον ἢ γυνή;
 Ἀπ. Τὴν ἀλήθειαν. *Ἐκκλειδης.*
 Ἐρ. Διὰ τί ἐπλάσθημεν ἄνομοιοι;
 Ἀπ. Διὰ νὰ συμπληρώνομεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. *Ἐλπίς.*
 Ἐρ. Ποία εἶνε ἡ μικροτέρα λύπη;
 Ἀπ. Ἡ προσερχομένη ἀπὸ φίλον.
 Ἐρ. Ποῖον ζῶον ἐξῆλθε πρῶτον ἐκ τῆς κίβωτοῦ;
 Ἀπ. Τὸ μᾶλλον περιεργον... ἢ γυνή. *Ἐρημίτης.*

ΠΑΙΓΝΙΑ

Διάγνωσις αὐγῶν.

Λάβετε ἐν αὐγὸν καλῶ βρασμένον, καὶ ἀφοῦ τὸ περισφίγγετε διὰ δακτυλίου ἐκ κουτσούκ κατὰ μῆκος, κρεμασατέ το διὰ σύρματος, ὡς δεῖκνυται τὸ σχῆμα Α τῆς κάτωθι εἰκόνας· πρῆξατε δὲ τὸ αὐτὸ καὶ δι' ἐν αὐγὸν ὁμοῦν, κατὰ τὸ σχῆμα Β. Ἐπειτα ἀρχίσατε νὰ περιστρεφετε αὐτὰ δι' ἐκαστέρας τῶν χειρῶν καὶ διὰ μίαν ἀρχίσατε τὰ ἐλεύθερα. Τὸ βρασμένον αὐγὸν θὰ περιστραφῇ πρὸς τὴν μίαν διεύθυνσιν, ἔπειτα πρὸς τὴν ἄλλην ἐναλλάξ. ἕως νὰ σταθῇ, ἐνθὲ τὸ ὁμοῦν θὰ σταθῇ, σχῆδον ἀμέσως.

Χωρὶς νὰ δώσατε καμμίαν ἐξηγήσιν περὶ τῆς διαγνώσεως τῶν αὐγῶν, ἠθῆγετε ἄλλον τινα μόνον πῶς ν' ἀναρτήσῃ αὐτὰ καὶ ἐκ τῆς κινήσεως ἐκάστου εὐρίσκατε ποῖον τὸ ὁμοῦν καὶ ποῖον τὸ βραστόν, κατὰ τὸν ἰσχυρότερον κανόνα.

Ἡ διάγνωσις τῶν δύο αὐγῶν, καὶ ἂν μάλιστα τὸ ἐν εἶνε βρασμένον ἐντελὸς, τὸ δὲ ἄλλο ὄχι ἐντελὸς ὁμοῦν ἀλλ' ὀλίγον βρασμένον, γίνεται καὶ ἀπλούστερον ὡς ἐξῆς:

Λαμβάνετε καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο καὶ τὰ περιστρεφετε διὰ τῶν δακτύλων ἐντὸς μεγάλου πινακίου. Ἐπειτα δι' ἐλαφροῦς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς τὰ σταματᾶτε ἀνεμειρόντες δὲ τὴν χεῖρα πείθεσθε, ὅτι τὸ μὲν κλοθερασμένον αὐγὸν μένει ὅλως ἀκίνητον, τὸ δὲ ἄλλο διατρεφεὶ ἀκόμη ἐπιωτερικὴν τινα κίνησιν.